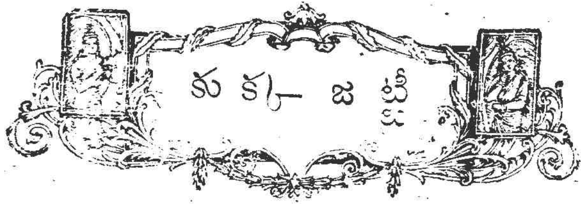
౧ ప్రస్థానం

1 ఆగస్ట్ 1925

కుక్క జట్టీ

…ంకి వెంకట… గారు, బి. ఏ.

విస్సన్నతో వీధిలోనికి వెళ్లడమనేది, తద్దినం కొని తెచ్చుకోవడం అన్నమాట. మనిషి తిన్నటివాడు కాడు. ఇంటికప్పమీద బెట్టేసి, వీపొగ్గేరకం! ఎక్కడికి వెళ్లినా కుక్క జట్టీలు తెస్తూవుంటాడు. వాటిలో వుండే గొప్ప లోపం యేమిటీ అంటే, ప్రపంచంలో యెవరూ తనవంటి కుశాగ్రబుద్ధి కలవాళ్లు కారని. 'వీళ్లకీమాత్రం వివేకం లేదేమి చెప్మా?' అనుకుంటాడు. కాని పాపం వాడికి మనసులో మాత్రం యెట్టి దుర్గుణం లేదు— తెల్చుకోకుండానే తవ్వాలుల్లో పడతాడు.

విస్సన్న, నేనూ కలిసి. ఒకనాడు కాఫీ క్లబ్బుకి వెళ్లడం తటస్థించింది. ఊళ్లోకల్లా అయ్యరుగారి క్లబ్బు చాలా పేరుపడ్డది; చాలా పెద్దది కూడాను. ఎప్పుడూ అక్కడ జనం క్రిక్కిరిసి వుంటారు. వచ్చిన వాళ్లకి ఫలహారాలు వడ్డించిందికి చాలమంది నౌకర్లు, చాకర్లు వున్నారు. క్లబ్బులో బెంచీలు, బల్లలు, శుభ్రంగా వుండి, వచ్చేవారు కూర్చుందుకు మంచి సదుపాయంగా వుంటాయి.

మాకిద్దరికీ పరిచయం లేనట్లు, విస్సన్న, నేనూ చెరొక బెంచీమీద కూర్చున్నాం. నాకు కావలసిన ఫలహారపు దినుసులు నేను తెప్పించుకున్నాను. విస్సన్న ధ్యానంమట్టుకు టిఫిన్ మీద లేదు. ఏదో ఆలోచిస్తూ …న్నాడు.

ఇంతలో క్లబ్బు కుర్రవాడొకడు …న్నను సమీపించి, "అయ్యా, మీకు …వాలి?" అని అడిగాడు.

వెంటనే విస్సన్న కుర్రవాడివైపు … "నబ్బుబిళ్లి, …ట, వేడినీళ్లు, మంగలి… కావాలి" అన్నాడు. ఆకుర్రవాడు మొ… బిక్కజచ్చి చూచి, పిమ్మట కొంచెం …తో "ఇది …రాలపాపు కాదు; కాఫీ…టలు" అని తీక్షణంగా పలికి, విస్సన్న… చురచుర చూడడం ప్రారంభించాడు.

విస్సన్న చిరునవ్వుతో, "అయితే అ…యీ, ఏంకావాలని యెందుకు నన్నడిగా… కాఫీక్లబ్బులోకివచ్చేవాళ్లెవరై నాయెందుకో…రనుకున్నావు? ఆమాత్రం ఊహించు… లేకుంటే యెలాగు? …నీకాఫీ, యిడ్లీ, న…యా" తీసుకురావడం మాని, ఏంకావలని అడ…మెందుకు?" అన్నాడు.

ఆకుర్రవాడు యేమీ అనకుండ… మొగం చిట్లించుకొని లోపలికి పోయి కా… యిడ్లీ తెచ్చి విస్సన్నయెదుట ఉంచా… అంతట విస్సన్న మెల్లగా "చూడూ, అబ…

…, మ… యేమని చెప్తావున్నా, కొంచెం … గ్రహించాలి: సంగతులు గ్రహించాలి. …నేకాని, … లుకి వచ్చిన వాడు … రావున? వాంకోళ్లు మంచి … తెలుసుకుంటాను అని అడగడు కద? … చుట్టలకోట్లు పెట్టుకుంటే, నాదుకాణా… వచ్చేవాడు చుట్టలకోసం వచ్చేడనుకుం… కాని, గుర్రం బేరమాడిందికి వచ్చేడని … కద? ఏమంటావు, నిజమేనా?" …న్నాడు.

ఆకుర్రవాడికి అపరిమితమైన కోపం …చ్చింది; కాని యేమీ బదులు చెప్పక, లోప… వెళ్లిపోయాడు. విస్సన్న మాటలకు నాకు …ప్పిగా నవ్వొచ్చింది. కాని నవ్వు సమా…యుకొని ఊరుకున్నాను.

విస్సన్నకు సమీపంగా ఆ బెంచీ మీదనే … ఒక వైదీకపు బ్రాహ్మడు యిడ్లీ …చుకొని, పచ్చడి మారడిగి, తొందరగా …తున్నాడు. క్షణమాత్రం వానిని విదా… విస్సన్న, "ఏమండీ అయ్యా, ఇటు …డండి…ఆయిడ్లీలో నంచుకుందుకు వేసిన …చ్చడిలో తలవెంట్రుకలు కాని, కరుదూపం …ని, యిటువంటివి యేవైనా పడివున్నా…యా?" అని ప్రశ్నించాడు.

…టికెత్తిన యిడ్లీనముక్క అసహ్యం…తో నేల పడవేసి, ఆ బ్రాహ్మడు "అబ్బే, యేం …గ్రహచారం! వెంట్రుకలు పడ్డాయటండీ, నేను …నిపెట్టనేలేదు." అంటూ, ఫలహారం విడిచి లేవబోతూ వుంటే విస్సన్న, "అదికాదండీ నేనన్నది. వెంట్రుకలు పడ్డాయి అని నేచెప్ప లేదు. ఒకవేళ మీరు తిం…న్న పచ్చడిలో అట్టివి పడివుంటే నాకు …ల్పమన్నాను. అంతే కాని—" అంటూ తనయిడ్లీ మెల్లగా తినడం ప్రారంభించాడు.

అతరువాత … కాటితో నల్ల అవైదీక బ్రాహ్మడు యేంచెప్పాడో కాని, అయ్యరు గుండారు సర్దుకుంటూ వచ్చి విస్సన్నతో, "ఏమండీ సామీ, యిడ్లీపచ్చడిలో తలవెంట్రుకలున్నవని చెప్తిరటనే? ఏవీ చూపండిమీ! పాపం ఆయన యిడ్లీభోజనం చెయ్యకుండానే వెళ్లిపోయినారే! ఇది మీకు భాగావుందా?" అని గద్దించడం ప్రారంభించాడు.

అయ్యరువేపు తిరిగి విస్సన్న, "నేనట్లా యేమీ అనలేదు" అన్నాడు.

"అనలేదా? మరి మీరన్నట్లు ఆ బ్రాహ్మడు చెప్పాడే?"

"నేనన్నది యేమిటంటే, ఆయన తింటూవున్న పచ్చడిలో వెంట్రుకలు, కరుదూపం, యిత్యాది సామగ్రి యేమైనా ప్రమాదవశాత్తూ ఒకవేళ పడివున్నట్టయితే, నాకు తెలియచేయవలసిందని ప్రార్థించాను." అని విస్సన్న సమాధానం చెప్పాడు.

"అట్లా అనడం మీకు న్యాయంగా వుందా?"

"అదికాదండీ, అయ్యర్ గారూ, పచ్చడి వంటి పదార్థంలో సాధారణంగా మా స్వగృహాల్లోకూడా యేం జరగడం సహజం అంటే, ఆడవాళ్లు చిక్కుతీసుకున్న తలవెంట్రుకలు, మొదలైనవి మిశ్రమం అవుతూ వుంటాయి.

ఇందులో ఆశ్చర్యం యేముంది? ఆకారణం చాత నేను ఆబ్రాహ్మణిని ఇలా అడిగాను కాని, మరేం కాదు. ఒకవేళ అయ్యా, పచ్చడిలో గుడ్డపీలికలు కాని, పట్టెనోము పుల్లలు కాని పడ్డాయా? అని అడిగివుంటే, అసందర్భంగా అడిగానని అనుకోవచ్చును. ఏమంటారా, అట్టి వస్తువులు పచ్చడిలో కలిసి పోవడం అనేది, యెన్నడూ జరగదు." అని విస్సన్న పెద్దలెక్చరు మొదలుపెట్టాడు.

అయ్యరు తెల్లబోయి చూస్తూ, యింతట్లో ఎవరోతనను పిలవగా, విస్సన్నతో యేమీ బదులు పలకక, తనలోతాను యేవో గొణుగుకొంటూ వెళ్లిపోయాడు.

విస్సన్న యిడ్లి తినడం సమాప్తంచేసి, చెయ్యి కడుక్కున్నాడు. కాఫీ యింకా వేడిగా ఉండబట్టి, చల్లారే వరకూ కూర్చోవలసి వచ్చింది. ఊరికే కూచుంటే విస్సన్నకి ఊసు పోతుందీ? తన కెదురుగా వున్న బెంచీపైన ఒక కోమటి కూర్చుని, కాఫీతాగే ప్రయత్నంలో వున్నాడు. విస్సన్న దృష్టంతా అటువైపే వున్నది. కోమటి రెండు గుక్కలు కాఫీ తాగే వరకూ నిరీక్షించి, అటుపైని విస్సన్న, "శెట్టి గారూ, మీరు కాఫీ పుచ్చుకుంటున్నారుకదా! మీ కేదీ వింతవాసన వేయలేదూ?" అని ప్రశ్నించాడు. కోమటి కనుమానం గలిగి కాఫీ పదేపదే వాసన చూడడం ప్రారంభించాడు. కొంచెంతాగి, చప్పరించి పరీక్షించాడు.

"నా కేమీ స్ఫురించలేదండి. ఏం వాసన అని మీ అభిప్రాయం?"

"కాఫీ, పచ్చిలో యేమైనా ఉందా?" "ఏమోనండి చెప్పలేకుండా ను. అదికాదు, నాకు వేడి ... ఒక కాఫీ వుంటే, యేం నిదానం చెయ్యడం?" అ... శెట్టి.

అంతటితోనైనా ఊరుకోక ... "కాఫీలోకి వాళ్లు మరిగిస్తూవున్న ... చుట్టపీకగాని, పొడుముపొట్లంగాని పడి... దేమో అని నిమ్మళ్ళి అడిగాను." అ...

కోమటి తాగుతూవున్న కాఫీ ... ఉమ్మివేసి, పైకివెళ్లి వమనం చేసుకో... యత్నించి, వమనం కానందున క... యేదో వికారంగా వున్నదని సోడాబుడ్డి... తాగి, అయ్యరు దగ్గరికివెళ్లి డబ్బుచెల్లిం...

శెట్టి వెళ్లిపోయిన ఉత్తరక్షణం అ... కుర్చీనుంచి లేచి, ధుమధుమ లాడుతూ... న్నవద్దకు వచ్చాడు. ఈపర్యాయం ... యేదో యుద్ధం జరుగుతుందని నేను భయపడ్డాను. విస్సన్నకిమాత్రం అట్టి... లేక, అయ్యరు కోపంతో తనవైపు ... కనిపెట్టి, పకపక నవ్వడం ప్రారంభిం... ఆనవ్వుతో అయ్యరుకి మతిపోయింది. ... త్తిన కోతికి తేలు కరిచినట్లు పరిణమిం... తోకతొక్కిన పామువలె అయ్యరు క... బుస్సూ మనసం మొదలుపెట్టాడు.

"ఇదేమయ్యా, యీ అన్యాయం? ... టల్ పెట్టి యిన్ని సంవత్సరాలైంది ... యెన్నడూ ఇక్కడ ఎవరూ కూడా ... బాగుండలేదనికాని, తినుబడివస్తువులు రు... లేవనికాని, అనివుండలేదు. మీరు నాక్లబ...

... ఉన్నారే! మొ... ... కాఫీలో సెంద్రుకలున్నవని అన్నారు. ... కాఫీలో కాచిన పాలు ... ... అంటున్నారు. ఇట్లాగైనా ... పెద్దమనిషి తరహాలేనా? ... తమంది తగుమనుష్యులు ఇక్కడ కాఫీ ... పుచ్చుకుంటున్నారు; ఎవరికీలేని వింతవాసన, ... మీకొచ్చిందా యేమిటి?

"అయ్యరుగారూ, మీరు నెమ్మదిగాను, ... దగాను మాట్లాడితేనే గాని ప్రయోజనం ... లేదు. మీరు నామీద నిష్కారణంగా ... మోపుతూ వున్నారు. కాఫీ చుట్టకంపు ... న్నదని నేను అనడంలేదు; ఆమాట ... అసత్యం." అని విస్సన్న గట్టిగా ... చేసి, కన్ను తెఱ్ఱచేశాడు.

"అయితే పోనీ, మరి యేమంటిరి? మీరు ... గారితో యేమన్నారో సెలవియ్యండిమీ."

"అలా అడగండి, చెప్తాను. కాఫీకూ ... పాలలో, చుట్టపీకలు పడేటందుకు అవ ... కలుగవక, అట్టి ప్రమాదం జరిగి ... ందేమో అని అనుమానం కలిగి, కాఫీ ... గే ముందుగానే సందేహం తీర్చుకోవడం ... అని తలచి, శెట్టిగారితో ప్రస్తావిం ... ను. ఇప్పటికీ నేనింకా గుక్కెడు కాఫీ ... యినా తాగలేదు గదా, నేను కాఫీ యేం ... వాసన వేస్తూవుండేదో ఎలా చెప్పగలను?" అని ... యింకా విస్సన్న యేమో చెపుతూ వుండ ... నే అయ్యరు, అన్నాడు.

"వాల్చాలు లేవయ్యా, పాలలో చుట్ట ... లు యెట్లా పడుతవండీ? ఎవరు విన్నా ... నవ్వుతారు."

విస్సన్నకి మళ్లీ ... కొచ్చింది. అయ్య ... అమాట అన్నాడు.

"అయ్యరుగారూ, పాలలో చుట్టపీకలు పడడం యెలా తటస్థిస్తుందని కదూ అడిగారు? చెప్తాను వినండి. మీదగ్గర కొలువుకి కుదురుకున్న వాళ్లలో అందరూ కాకపోయినా, కొంతమందయినా చుట్టలు కాల్చేవాళ్లున్నారా, లేదా? కాఫీక్లబ్బులో చేరుకున్న కుర్రవాళ్లకి అనేకమందికి, యిలాటి దుర్వ్యసనాలు చాలా ఉంటాయి. చుట్టలు, సిగరెట్లు మొదలైనవి కాల్చడం వాళ్లకి సామాన్యమైన వ్యసనం! ఇంకా కొందరు పొడుం కూడా పీలుస్తారు; కొందరు ఖారా కిల్లీ నములుతారు. పొయ్యివద్ద మీ మనుష్యులు నలుగురూ చేరి, ఫలహారాలు పక్వం చేస్తూవున్నప్పుడు చుట్టలు కాల్చరా? పొడుం పీల్చరా? ఖిల్లీలు వెయ్యరా? అన్నీ చేస్తారు. ఆసమయంలో మీరు యేదో పనిమీద ఒక కుర్రవాడిని కేకవేసి పిలుస్తారనుకోండి. వాడు అప్పుడు చుట్ట కాలుస్తున్నాడనుకోండి. ఆచుట్ట కాలుస్తూనే వాడు మీవద్దకు రాడుకద? మీ పిలుపు వినగానే వాడు చుట్టతీసి, గోడకి రాసి ఆర్పి, యేగూట్లోనో, యేదూలం మీదనో, ఎక్కడో భద్రపరచుకొని, అప్పుడు యివతలికి వస్తాడు. పొడుం పొట్లాలు దాచుకుందుకు సహితం యివే స్థానాలు. ఈరీతిగా దాచుకుని, తిరిగీ, ఆవస్తువులను ...గించడానికి వీలు చిక్కనప్పుడు, క్రమంగా అవి మరుపొస్తాయి. అట్టి చుట్టపీకలు, పొడుం పొట్లాలు మొదలైనవి, గాలికి కాని; బల్లులు, యెలకలు సంచారం

చేస్తూవున్నప్పుడు కాని, జాడీ, దిగువనున్న ఫలహారాలలోను, పాలగిన్నెలోను పడుతూ వుంటాయి. అట్టి ప్రమాదాలు మనం ప్రత్యక్షంగా జరగడం చూడకపోయినా, అవి జరిగేటందుకు వీలు ఉన్నమాటలూనా, లేదంటారా? అంతేకాక, ఎవరో ఉద్దేశపూర్వకంగా పాలగిన్నెలో చుక్కలు వేసి మరిగిస్తారని ఎవరన్నారు? ఒకవేళ ఎవరైనా అనినా; అది విశ్వసించదగని మాట. ప్రమాదాలు అన్నింట్లోను వస్తవి; రావు అని తలచడం బుద్ధి తక్కువ! పోనీగాని, అయ్యరుగారూ, మీరు యిలాటి ప్రమాదాలు జరగడం అనేది ఎన్నడూ వినలేదు, చూడలేదు, అని ప్రమాణపూర్తిగా చెప్పగలరా?"

"ఏమో స్వామీ, మీతో వాదనకి నేను రాలేదు. నాకిట్లాటి సంగతులేమీ తెలియవు." అని అయ్యరు మొగం చిట్లించుకున్నాడు.

"మీకు తెలియకపోతే నేను మనవి చేస్తాను కదూ, ఇటు వినండి పంచదారకీ, తేనెకీ చీమలు చేరుతవి. నేతి కుండలలోను, నూనె కుండలలోను బొద్దెంకలు పడిపోతూవుంటాయి. ధాన్యం కొట్లలో ఎలుకలు, పిల్లులు, కావలసినంత రసాభాసు చేస్తూవుంటాయి. పప్పుల బుట్టల్లోను, అరిల పెట్టెల్లోను, మూషక ప్రవేశం కాకుండా ఉండదు. ఇక మన వంటదినుసులలో సహితం, అనేకమైన విపరీతాలు జరుగుతూ వుంటాయి. తోటకూర, బచ్చలి ఆకు, గోంగూర, యిత్యాది ఆకు కూరలు పులుసు వండినప్పుడు, ఆకుతేళ్లు, చిట్టిమిడతలు మొదలైనవి విస్తట్లో ప్రత్యక్షం. కావడం కద్దు. బూరెలూ, బొబ్బట్లూ—యిలాటి పిండివంటల్లో కండచీమలు, యీగలు రావడం వింతకాదు. పిడకలు తంపిమీద [illegible] పాలు కాగుతూ వున్నప్పుడు, [illegible] [illegible], [illegible], కూడా [illegible] కాదు. అనుభవం మీద [illegible] మన [illegible]లు పూర్తిగా గ్రహించా[illegible] కనే, "ప్రతి మనిషి కూడా [illegible] పనుగు [illegible]కాయమెత్తు మాంసం భ[illegible] అని గ్రంథాల్లో వ్రాసారు.

"స్వామీ, మీ ఉపన్యాసం ఇం[illegible] చండి. [illegible]పుణ్యం ఉంటుంది. [illegible] నాకు కష్టంగావుంది. మీరు సెలవిచ్చి[illegible] నా స్వప్నమే కానవచ్చును; కాని మా[illegible] మాత్రం మీరు యిట్లాటి ప్రసంగం [illegible] మాట్లాడకూడదు. కాఫీహోటలు కొ[illegible] వారికి కావలసిన ఫలహారం ఆరగిం[illegible] పోవలెనే కానీ, యిట్టిమాటలెందుక[illegible]

ఇంకా ఊరుకుంటే బాగుండద[illegible] లేచి "అయ్యా, అయ్యరుగారూ, [illegible] యింత వివాదం, చర్చ, యెందుకండి! [illegible] కుందురూ." అని నెమ్మదిగా స[illegible] పఅచి పంపివేసి, విస్సన్నతో "కాఫీ [illegible] పోతూవుంది. వేగం తాగేస్తే, పోదాం[illegible] కాఫీక్లబ్బుకి వచ్చి, కాట్లాడడం బా[illegible] అని చెప్పి, తొందర పెట్టాను.

ఇవతల కొచ్చిన తర్వాత [illegible] నవ్వుతూ అన్నాడు, "[illegible] సుతే ఉన్నట్లు కనిపించ[illegible] డితే తిన్నగా అర్థంయం? అసందర్భంగా ప్రవర్తిస్తేంది యేం మరుద్దేశం ఉన్న కూడా కరవ్వొచ్చాడు?" [illegible] ఏమీఅనక, నారు నా[illegible]

సుతస్మృతి

శ్రీ శివశంకరశాస్త్రి గారు [సాహితీ సమితి]

క్రాంత రజనివేళ కాచ
స్వప్నవస్తల దీపికోజ్జ్వల
[illegible]భాగములోన జొచ్చితి
సఖుని నేనువెంటన్.

భిత్తికలపై పటము లొప్పెను
ప్రియసుహృత్కరకమలచాలిత
తూలికాంకిత వివిధరూప
ద్యుతి వితానముతో.

వలుకెలంకులు మందిరమ్మున
నయనపర్వము గాగ శోభిలె
ప్రస్తుత నూత్నవిలాస వస్తు
ప్రతతి సంపదలన్.

ముద్దుమొగమున వ్రాలి నల్లని
ముంగురులు నటియించు చుండగ
అతనికొమరుడు నన్ను డాసెను
[illegible] ఇప్పటిలిడుకొనుచున్.

[illegible]నా తాగ[illegible]న్నా, రమ్ము రమ్మని
[illegible]న వేస్తూవుండ నా చిన్ని బాలుని
[illegible]కా విస్సన్న ముద్దులాడితి
[illegible]నే అయ్యరు, అన

"[illegible]లు లేవ
[illegible]లు యెట్లా పడుతవనుచు బాలుడు
[illegible]వ్వుతారు." [illegible]కమ్మును

కౌగిలింపగ నాశకేమ
గగురుపా టొందెన్.

హర్షవశమున జాలువారిన
నశ్రు బిందువు, లాకృతిమ్మున
బాలకృష్ణుడె క్రీడగకొ[illegible] డగు
భంగి గనిపించెన్.

అంత జ్ఞప్తికి వచ్చె పూర్వం
బస్తమించిన నాకుమారుడు,
ఉష్ణ బాష్పకణ ప్రవాహం
బురలె కనుదోయిన్.

హృదయదాహము [illegible]సుచున్నను
ఎట్టెటో దిగమ్రింగి, అమ్మెడ
సరభసమ్ముగ ముద్దులాడితి
సఖుని తనుజాతున్.

అయ్యో కొడుకా, నీవు దివమున
కరుగువేళను నాయెడందను
రవులు కొల్పిన చిచ్చు నేటికి
రాజుచున్నదిరా!

ఆప్తమిత్రుల శిశువులం గని
హర్ష మొందుచు నుండుటేనా?
సొంతబిడ్డల నెత్తుకొనియెడి
సుఖము లేదొక్కో?